Rububiyet Tevhidi

Ebu Muaz Seyfullah Seyfeddin el-Çubukâbâdî

Mukaddime

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/103)

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra, Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır.

Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Şüphesiz rububiyet tevhidinin, akide konuları arasında önemli bir yeri vardır. Bu, temel esas ve farzların başında gelen Allah'a iman ile alakalıdır. Allah'a iman, O'nun rububiyetine iman etmeyi, yaratmada, rızık vermede ve tedbirde O'nun birlenmesini gerektirmektedir.

Rububiyet tevhidinin büyük sonuçlar vermesi, onun önemini göstermektedir. Bunu bilmek ve gereklerine iman etmek, Rabbi yüceltmeyi, O'nun tazim edilmesini, O'ndan ümit etmeyi, O'nu sevmeyi, O'ndan korkmayı ve buna benzer sonuçlar verir. Bu konunun önemi küçük görülemez ve konunun açıklanması terk edilemez. Aynı zamanda bu konu, kelamcıların yaptığı gibi, tevhidin gayesi olarak da görülemez. Bilakis tevhidin gayesi, ileride açıklanacağı gibi, ulûhiyet tevhididir.

İşlenecek konu başlıkları şu şekildedir:

* Rububiyet tevhidinin tarifi

* Rab kelimesinin anlamı

*Tevhidin bu türünün isimleri

* Delilleri

* Rasuller ve Rububiyet Tevhidine Davet

* Rububiyetin inkârı

* Allah Teâlâ'nın mahlûkatı üzerinde rububiyetinin türleri

* Rububiyet tevhidi, tevhidin gayesi değildir

* Rububiyet tevhidinin etkileri ve faydaları

* Rububiyet tevhidinin zıddı nedir?

* Rububiyet hususunda ortak koşan fırkalar

Allah Azze ve Celle'den bunlarla bizi faydalandırmasını, amellerimizi veçhi için halis kılmasını ve hatalarımızı bağışlamasını dilerim. Şüphesi O buna kadirdir ve dualara icabet edendir. Allah'ın salat ve selamı nebimiz Muhammed'e, ailesi ve ashabı üzerine olsun.

Rububiyet Tevhidinin Tarifi:

Rububiyet tevhidi; Allah Teâlâ'nın her şeyin tek rabbi ve sahibi olduğunu, âlemi yaratan, öldüren, dirilten, rızık verici sağlam kuvvet sahibi olduğunu, mülkünde ortağı bulunmadığını, yardımcısı olmadığını, emrini geri çevirecek bir şey bulunmadığını, hükmüne karşı çıkan olmayacağını, benzerinin bulunmadığını, rablik anlamındaki hiçbir hususta, isimleri ve sıfatlarının gerektirdiği konularda O'nunla çekişecek varlık bulunmadığını kesin olarak kabul etmek demektir.

Kısaca Allah'ı kendi fiillerinde birlemek demektir.

Rububiyet Tevhidinin İsimleri

1- Rububiyet Tevhidi

2- İlmî Tevhid

3- Haberî Tevhid

4- Marifet ve İspat Tevhidi

5- İtikadî Tevhid

Rab Kelimesinin Anlamı:

Rab kelimesinin lügatte birçok anlamları vardır. İbn Manzur şöyle der: “er-Rab kelimesi lügatte; malik (sahip), seyyid (efendi), müdebbir (idare eden), mürebbi (terbiye eden, yetiştiren), kayyım (işleri gören) ve mun’im (nimet veren) anlamlarında kullanılır. Nispetsiz olarak sadece Allah Azze ve Celle hakkında kullanılır. Başkaları hakkında ise nispetli olarak kullanılır. Mesela: “şunun rabbi” denir.

Verabbi külli şey’: herşeyin rabbi; maliki ve mustehakkı yani sahibi demektir. “filan şu şeyin rabbidir” yani sahibidir derler. Bir şeyin sahibi olan, onun rabbi demektir. Filan rabbu’l-beyt: filan ev sahibi demektir.

Er-Rab kelimesi Allah’ın isimlerinden biridir. Anlamı: yaratan, emreden ve mülk sahibi demektir.

İbnul-Enbârî'ye göre Rablık, yani bir şeyin Rabbi olmak üç mânâya gelir:

1) Mâlik olmak; yani tasarrufu, kudreti altında bulunan her şeyin yegâne sahibi ve idarecisi olmak. İşte sadece o Rabb, bütün onların sahibi, yöneticisi ve istediği gibi, ilmine ve iradesine uygun olarak tasarrufta bulunandır.

2) Kendine itaat edilecek, boyun eğilecek efendi anlamını da ifade eden Rabb, Kur'an-ı Kerim'deki "Mevlâ" kelimesiyle eş anlamlıdır. Yine o Rabb, kendisine itaat edilecek, emirlerine uyulup, yasaklarından uzak durulacak yegâne, tek efendi anlamına da gelir.

3) Rabb; ıslâh eden, arıtıp, saflaştırıp, olgunlaştıran anlamındadır. Yani o Rabb, her şeyi düzelten, sivrilikleri, çıkıntıları tesviye eden, tam bir şekilde halden hale geçirerek düzenleyen, terbiye edendir. Bilindiği gibi Rabb kelimesinin asıl mânâlarından biri de "terbiye eden" anlamıdır.

Burada zikredilen bu üç mânâdan kolayca anlaşılmıştır ki; Rabb kelimesi Allah Teâlâ için kullanılmaktadır. Ancak Arap dilinde isim tamlaması şeklinde (izafet terkibi olarak) insan için de kullanılmıştır. Meselâ; "evin sahibi", "devenin sahibi" gibi anlamlarda da kullanıldığı görülmektedir.

Kur’an-ı Kerim, besmeleden sonra “Hamd, âlemlerin Rabbi Allah’a aittir” cümlesiyle başlamaktadır. Bu giriş oldukça ilginçtir. Vahy kitabı olan Kur’an söze Allah’a ait en önemli özelliği vurgulayarak, insanlara bu önemli gerçeği hatırlatarak başlıyor: Allah’ın Rablığı. Her türlü övgü, her türlü saygı ve itaat ifadesi, her türlü şükran duygusu ve bağlılık; bütün âlemlerin, âlem diye nitelediğimiz bütün varlıkların asıl sahibi, mâliki, yöneteni, bakıp gözeteni, koruyup ihtiyaçlarını gidereni, onlara dilediği gibi yön veren yüce güç sahibi Allah’a aittir. Kur’an, O’nun sözüdür ve O yaratıp şekil verdiği insanları müjdeliyor, korkutuyor doğru yola dâvet ediyor. Çünkü O, âlemlerin Rabbı Allah’tır.

Rab ismi, Kur'an'da Allah lafzından sonra en çok kullanılan isimdir. İlk nâzil olan 30 sûrede "Rab" ismi 80 kez geçtiği halde, "Allah" ismi sadece 20 kez geçer. Buna göre Rab lafzı, Allah lafzının dört katı olmuş oluyor.

Kur'an, ilk mü'minlerin gönlünde sahih bir Allah inancını oluşturmayı hedeflemişti. Çünkü sorun, insanları Allah'ın varlığına inandırma sorunu değildi. Câhiliye insanı Allah'ın varlığına zaten inanıyordu. Ama bu insanlar sahih Allah inancını kaybettikleri, Allah'ın olanı başkalarıyla paylaştırdıkları için

sapıtmışlardı. Bu nedenle Allah, ilk indirdiği âyetlerinde insanların zihinlerinde kendi rablığını silinmez bir biçimde yazmayı murad ediyordu. Bundan dolayıdır ki, yaratıcının en büyük ismi olan "Allah"ın dört katı olarak "Rab" ismi kullanılmıştı. Tek hak ilah olduğu kabul edilmemiş bir rabbe müşrikler zaten öteden beri inanıyorlardı.

Kur'ân-ı Kerim, sık sık, insanların ve bütün evrenin Rabbının Allah olduğunu vurgulamaktadır. O, kendi irâdesiyle evreni ve içindekileri yaratıp şekil vermiş, biçimlendirmiştir. Yarattığı her şeyin tek sahibi ve maliki O'dur. O aynı zamanda yarattığı evreni ve içindekileri yönetmektedir, her şeye tasarruf etmektedir. Bu tasarruf etmenin içerisinde elbette yaratılmışların ihtiyacı olan şeyleri onlara karşılıksız vermek de vardır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“**Bilesiniz ki, yaratma ve emir O'na mahsustur**.” (A'raf 54)

“**Rabbınız Allah budur. Mülk O'nundur**” (Fatır 13)

İbn Manzur şöyle der: “er-Rab: Allah Azze ve Celle'dir. O her şeyin rabbi yani malikidir. Bütün mahlûkat üzerindeki rububiyet O'na aittir, ortağı yoktur. O rablerin rabbidir. Maliklerin ve mülklerin malikidir.”

Rububiyet Tevhidinin Delilleri

Rububiyet tevhidinin delilleri çok ve çeşitlidir. Bu deliller Allah'ın bütün mahlûklar üzerindeki rabliğinde tek oluşuna delalet etmektedir. Allah, yarattığı şeylerin hakkıyla düşünülmesi ve tefekkür edilmesi halinde bu delilleri, bir yaratıcıyı ve bu kâinatın idare edicisini gösterici kılmıştır.

Allah Subhanehu ve Teâla'nın varlığı, rububiyette bir oluşu ve bu kâinatta müdebbir oluşu (yani kâinatın yöneticisi, işleri idare edicisi oluşu) hususunda delile ihtiyaç yoktur. Zira insanın bizzat kendisi yaratıcının varlığına delildir. Mahlûk, yaratıcısı olmaksızın var olamaz. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Yoksa onlar, hiçbir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar; yahut ta onlar, kendileri mi yaratıcıdırlar? Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır, onlar, kesin olarak îman etmiyorlar.**" (Tûr 35-36)

Şüphesiz insan, yoktan yaratılmıştır. Aslı yokluk olan ise bir şey yaratamaz. Aynı şekilde insan, kendisini yaratamaz. O halde onun bir yaratıcısı, Allah Azze ve Celle vardır:

"**Allah, her şeyin yaratıcısıdır; O, her şeye vekildir.**" (Zümer 62)

Rububiyet tevhidine dair deliller sınırlanamayacak kadar çoktur. Var olan her şeyde Allah'a delalet vardır. Kur'ân, Allah'ın rububiyetine dair delillerin zikri ile doludur. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "**Onun hak olduğu onlar için iyice belirinceye kadar, bütün âlemde ve**

kendi içlerinde delillerimizi onlara göstereceğiz. Rabbının her şeye şâhid olması yetmez mi?" (Fussilet 53)

"**Hamd, âlemlerin rabbinedir**" (Fatiha 2)

"**Şüphesiz asıl rızık veren, çetin kuvvet sahibi olan Allah'tır**" (Zariyat 58)

"**Bir şeyin olmasını istediği zaman, O'nun işi, ona "ol" demekten ibarettir; o da hemen olur. Her şeyin melekûtu elinde olan Allah, her türlü noksan sıfattan münezzehtir. Sonunda O'na döndürüleceksiniz.**" (Yasin 82-83)

"**Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlar için faydalı olan şeylerle denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip de kendisiyle ölümünden sonra yeryüzüne hayal verdiği suda ve orada yaydığı her türlü canlıda, rüzgârları dilediği yöne sevk edişinde ve gökyüzüyle yeryüzü arasında (rüzgara) tâbi olan bulutlarda, aklını kullanan kimseler için deliller vardır**" (Bakara 164)

"**Sizi yaratan, sonra size rızık veren, sonra ölüm veren, sonra da tekrar hayat verecek olan Allah'tır. Sizin ortaklarınız içinde bunlardan her hangi bir şeyi yapan var mı? O, onların ortak koştuklarından münezzehtir; çok yücedir.**" (Rum 40)

Allah'ın mahlûkatı üzerinde rububiyetine deliller şunlardır:

1- Fıtratın delaleti:

Allah'ın varlığına iman, delil veya burhana ihtiyaç bırakmayan fıtrî bir iştir. Selim fıtrat Allah Tebarek ve Teala'nın varlığını ikrar ve O'na iman etmek yaratılışındadır. Her akıl sahibi insanın şuurunda bu mevcuttur. İşte bu fıtrî şuur, Halık Subhanehu'nun varlığına dair sadık delillerdendir. Bu gerçeği, insanların dehrî ve mülhit gruplarından olan (materyalist ve ateist) ve şiddet anlarında Allah'a sığınmaktan başka yolları olmayan kimselerden başkası inkar etmez.

Ehli Sünnet alimleri, Allah Azze ve Cellenin insanları hak dini kabul fıtratı üzerine yarattığını tekid etmişlerdir. Bu fıtrat, muarızlardan (onu etkileyecek unsurlardan) salim olursa, selamet ve istikamet hali üzere kalır. İbn Cerir rahimehullah şöyle demiştir: "Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh, Muaz b. Cebel radıyallahu anh'e uğradı ve dedi ki:

"Bu ümmetin kıvamı (onu ayakta tutan) nedir?" Muaz dedi ki:

"Kurtarıcı olan şu üç şeydir: ihlas ki o fıtrattır; "**Allah'ın fıtratı ki, insanları o fıtrat üzere yaratmıştır**" (Rum 30), namaz ki o dindir ve taat ki o korunmadır" Bunun üzerine Ömer radıyallahu anh:

"Doğru söyledin" dedi.

Mucahid'den de: "Allah'ın fıtratı; islam'dır" dediği nakledilmiştir."[1]

Abdulmelik el-Meymunî'nin rivayetinde İmam Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: "Deriz ki; her doğan, insanların üzerine

---

[1] İbn Cerir et-Taberi Camiu'l-Beyan (21/40)

yaratılmış olduğu ilk fıtrat üzere doğar." Ben: "İlk fıtrat din midir?" dedim. "Evet" dedi.[2]

Nefisler, varlıkların göklerin yaratıcısı olan yaratıcı ile var olduklarını zaruri olarak bilme fıtratındadırlar. Şüphesiz o yaratıcı, gökleri ve yeri yoktan yaratmış, insanları da ondan yaratmıştır. Nitekim Firavun, Musa aleyhisselama:

"**Alemlerin rabbi nedir?**" (Şuara 23) dediğinde Musa aleyhisselam:

"**Eğer gerçekten inanacaksanız, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin rabbidir**" (Şuara 24) dedi. Ve şöyle dedi:

"**Dedi ki: İkinizin rabbi kimdir ey Musa? Dedi ki: Rabbımız her şeye yaratılışını veren, sonra da hidayet edendir.**" (Taha 49-50)

İnsan dışındaki bütün varlıklara bakın! Arıyı düşünün, deveyi düşünün bütün mahlukatı, aslanı düşünün! Bunlarda akıl olmadığı halde Allah Azze ve Celle`nin onlar için çizdiği, takdir ettiği programa uygun hareket ediyorlar. Allah Azze ve Celle diyor ki: "Her şeyi yaratan, onlara yaratılışını veren ve hidayet eden" Bu hidayete insan da, hayvan da, cansız varlıklar da dahil. Mesela tohum atılıyor. O tohum hangi bitkinin tohumu ise o bitki büyüyor. Her şey belli bir düzen içerisinde. Aynı şekilde Allah Azze ve Celle insanlara maya dediğimiz, natura dediğimiz fıtratı yerleştirmiş. Bu fıtrat sayesinde insan doğruları tayin edecek kapasitededir. Yani bir insan yalanın, hırsızlığın, hukuka tecavüzün çirkinliğini bilmesi için illa ki ona ayet hadis göstermek zorunda değilsiniz. İllaki Peygamberin sakındırması gerekmiyor bu konuda. Fıtrat bunu anlayabilecek kapasitededir. Tıpkı bunun gibi kainatın yaratıcısının var olduğunu ve

---

[2] El-Hallal; Ahkamu Ehli'l-Milel (15)

tasarrufunda bir olduğunu akıl ve fıtrat kavrayabilecek yapıdadır. Ta ki bir şüpheci gelir onun kalbine şüphe atar, haktan saptırır o müstesna.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat alimleri, Allah Teala'nın beşerî nefisleri kendisinin rububiyetine iman ve ortağı olmaksızın bir oluşunu ikrar fıtratı üzerine yarattığına dair pek çok deliller getirmişlerdir. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Allah Teala şöyle buyurmuştur:"**Dosdoğru olarak yüzünü dîne, Allah'ın fıtratına çevir ki, insanları o fıtrat üzere yaratmıştır. Allah'ın yaratışında hiçbir değişme yoktur, işte dosdoğru dîn budur; fakat insanların çoğu bilmez.**" (Rum 30)

İmam İbn Abdilberr, tefsir ehlinin burada fıtrat ile kastedilenin İslam olduğu hususunda icma ettiklerini nakletmiştir.[3]

Ebu Hureyre radıyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

"**Her doğan fıtrat üzere doğar. Sonra ebeveyni onu Yahudileştirir, Hıristiyanlaştırır veya Mecusileştirir…**"[4]

Müslim'in rivayet ettiği kudsi hadiste de, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Allah Azze ve Celle'nin şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

"**Kullarımı hanifler olarak yarattım. Sonra şeytanlar onlara geldi ve onları dinlerinden saptırarak, onlara helal kıldıklarımı kendilerine haram ettiler.**"[5]

---

[3] Bkz.: et-Temhid (18/72) İbn Kayyım Şifau'l-Alil (563)
[4] Buhari (1385) Müslim (2658)

Mesela deve eti helaldir ama müşrikler kendilerine haram etmişlerdi. Bir deveyi Allah'a adıyorlar, nişan yapıyorlar ve bu devenin kullanımını, etini kendilerine haram kılıyorlar. Bunun benzeri Şanlı Urfa`dadır, balıklıgöl dedikleri yerde. Yani Allah Azze ve Celle haram kılmadığı halde oradaki balıkları kendilerine haram kılıyorlar. Bir hikaye uydurup güya İbrahim (aleyhisselam) Şanlı Urfa`da ateşe atılmış. Bu tarihi olarak yanlıştır. İbrahim (aleyhisselam) Şanlı Urfa`da değil ancak ateşe atıldıktan sonra Şanlı Urfa taraflarına gelmiştir. Velev ki öyle bile olsa oradaki o balıklıgöl dedikleri yerdeki balıklara kutsiyet atfetmeleri onlara dokunmayı haram kılmaları insanların kediliklerinden yaptıkları bir şeydir, Allah'ın dini ile alakası yoktur. Bu sebeple helal, haram kılmayı Allah Azze ve Celle`den başka birisine atfetmek, ister mezhep gurubu, cemaat grubu gibi bir grup olsun, herhangi bir kimse olsun fark etmez. Allah'ın dışında başka birine helal haram kılma yetkisi tayin etmek bu yönlü bir şirktir, küfürdür. Bir şeyi Allah veya resulünden gelen bir delil haram etmedikçe biz ona haram diyemeyiz. Biz itikat ederiz ki balıklar, bütün deniz mamulleri, su mamulleri helaldir.

Demek ki bu bahsettiğimiz konuda yani Allah Azze ve Cellenin insanları fıtrat üzere yaratması ve bu fıtratın insanları hakkı bulacak şekilde hareket ettirmesi, tıpkı hayvan yavrularının ana ve babalarıyla ilişkileri, yiyeceklerini her gün bulup getirmeleri gibi, Allah Azze ve Celle insanları kendisini bilecek fıtrata ve İslam'ı kabul edecek fıtrata programlamıştır. Peygamberler bunu insanlara hatırlatmak üzere gönderilmiştir. Allah Azze ve Celle Araf süresi 172-174. ayetlerinde şöyle buyurmuştur:

---

[5] Müslim (2865)

“**Rabbın, Ademoğullarından, onların sırtlarından zürriyetlerini almış ve onları kendilerine şâhid tutarak "Ben, sizin rabbınız değil miyim?" (demişti). Onlar da: "Evet; buna şahidiz" demişlerdi. Bu, kıyamet günü, "bizim bundan haberimiz yoktu", dememeniz içindi. Yahutta "atalarımız önceden (Allah'a) şirk koşmuşlardı. Biz de onlardan sonra gelen bir nesil olduk. Şimdi o bâtılı işleyenler yüzünden bizi helak mı edeceksin"?” (dememeniz içindir) İşte biz, doğru yola dönmeleri için, âyetleri böyle açıklıyoruz.**”

Şimdi biz doğduğumuzda o ortamı hatırlamıyoruz. Allah’a verdiğimiz bu sözü hatırlamıyoruz. Peki Allah nasıl mesul tutuyor bundan bizi? İçimize yerleştirdiği bu fıtrat ile mesul tutuyor. Her ne kadar biz onu hatırlamasak da, orada evet dediğimiz için, orada rabbi kabul ettiğimiz için, insanlar bu fıtrat ile doğuyor ve Allah Azze ve Celle bu fıtrattan sorumlu tutuyor. Allah Azze ve Celle doğruyu bulacak bir fıtrat ile yaratıyor. Eğer bir insan sapıyor ise, ya bizzat yahut çevrenin etkisiyle fıtratını bozmuş, düzgün fıtrata muhalefet etmiş demektir.

Bu iki hadisin, Allah Azze ve Celle’nin kullarını kendisini ikrar fıtratı üzere yarattığına dair delalet yönü açıktır. Bunun üzerine rasullerin daveti, insanlara kalplerinde olanı hatırlatmak olmuştur. Bundan kasıtları yaratıcının varlığını bilmek değil, ancak üzerinde oldukları fıtratta Allah’ı birlemektir.

Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Yaratıcının varlığını kabul, fıtrîdir. Nitekim Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “Her doğan fıtrat üzere doğar.” Şüphesiz fıtrat, Allah’ı kabul etmeyi ve la ilahe illallah sözünün anlamı olan; O’na yönelmeyi gerektirir. Zira ilah; tanınan ve kendisine ibadet edilendir.”

Bu yüzden cahiliye müşrikleri, ulûhiyet konusunda şirk koşmalarına rağmen, rububiyet tevhidini kabul ediyorlardı.

Şiirlerinde bu hususu gösteren deliller vardır. Mesela Antere şöyle der:

“Ey Abel! Semadaki rabbim buna hükmettiyse kaçacağım neresi var ki?”

Zuheyr İbn Ebi Selma da şöyle der:

“İçinizde olanlar saklı olsa da Allah’a gizleyemezsiniz, Allah gizlese de O bilmektedir,

Erteler, bir kitaba koyar, hesap günü için biriktirir yahut acele edip intikam alır.”

Allah Subhanehu ve Teala Kur’ân’da şöyle açıklamıştır: “**Eğer onlara "gökleri ve yeri kim yarattı; güneşi ve ayı kim emrine âmâde kıldı?" diye sorarsan, muhakkak "Allah" diyeceklerdir. O halde nasıl olup da (tevhîd inancından, döndürülüyorlar?**” (Ankebut 61)

2- Nefislerin Delaleti:

Nefs, Allah’ın rububiyetine delalet eden büyük bir ayettir. Şayet insan nefsini ve onda olan şaşırtıcılıkları dikkatle düşünürse elbette bunun ardında hikmet sahibi, yaratıcı ve kadir bir rab olduğunu anlar.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “**Size şekil vermiş, şeklinizi de güzel yapmıştır. Dönüş O'nadır**” (Tegabun 3)

“**Nefse ve onu şekillendirene yemin olsun**” (Şems 7)

3- Ufukların delaleti:

Allah Azze ve Celle, insanları göklerde ve yerde bulunan kevni ayetlere nazar ederek tefekkür etmeye davet etmiştir. İnsan, afakta (dış alemde) ve enfüste (iç alemde) yaygın olan bu kesin delilleri gördüğünde noksanlardan münezzeh olan yaratıcının azametini, kudretini ve ilminin genişliğini müşahede edecektir. Bu konudaki pek çok ayetten bazıları şu şekildedir:

“**Kurânın hak olduğu onlar için iyice belirinceye kadar, bütün alemde ve kendi içlerinde delillerimizi onlara göstereceğiz. Rabb'nın her şeye şâhid olması yetmez mi?**” (Fussilet 53)

“**Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde mü'minler için nice deliller vardır, hiç görmüyor musunuz?**” (Zariyat 20-21)

Allah Azze ve Celle, bu delilleri şu ayette bir arada zikretmiştir: “**Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlar için faydalı olan şeylerle denizde yüzen gemilerde, Allah'ın gökyüzünden indirip de kendisiyle ölümünden sonra yeryüzüne hayat verdiği suda ve orada yaydığı her türlü canlıda, rüzgârları dilediği yöne sevk edişinde ve gökyüzüyle yeryüzü arasında (rüzgâra) tâbi olan bulutlarda, aklını kullanan kimseler için deliller vardır**.” (Bakara 164)

İmam İbn Mende, Kitabu’t-Tevhid’de bir çok bölümler açarak, bu bölümlerde Allah’ın gökleri, yeri, güneşi, ayı, yıldızları, bulutları, rüzgârları, dağları, havayı, suyu yaratması,

insanın yaratılmasını ve onun nutfe halinden alaka haline gelmesi, sonra bir çiğnem et, sonra kemiklerinin oluşması ve diğer yaratılışının tamamlanmasının deliliyle, Allah Azze ve Celle'nin vahdaniyetine delalet eden çok sayıda ayeti kerime, hadisi şerifler ve selefin sözlerini zikretmiştir.[6]

4- Mucizelerin Delaleti

Mucize: Hayır ve saadete çağıran harikulade bir iştir. Peygamberlik davası ile birlikte olması, Allah'ın rasulü olduğunu söyleyen kimsenin doğruluğunu ortaya çıkarır."[7]

Mucize, meydan okuma ile birlikte olup çelişkilerden salimdir. Bazen kayadan deve yavrusunun çıkması, âsânın yılana dönüşmesi, cansız şeylerin konuşması gibi hissî olup göz ve kulakla şahit olunur. Bazen de Kur'an-ı Kerim mucizesi gibi manevi olup basiretle müşahede edilir.

Mucizelerin Allah Azze ve Celle'nin varlığına delaleti açıktır. Zira bu, Rasul sallallahu aleyhi ve sellem'in ve haber verdiği her şeyin doğruluğuna delalet eder. Onun haber verdiği şeylerin en önemlisi ise Allah Subhanehu ve Teâla'nın varlığına iman etmek, O'nu birlemek ve ortak koşmaksızın yalnız O'na ibadet etmektir. Yine rasul, mucizenin kendinden olduğunu iddia etmez, Allah katından olduğunu haber verir. Bu da Allah Azze ve Celle'nin varlığına iman etmeyi gerektirir.

Muhakkak ki, peygambere iman, onu peygamber olarak gönderen Allah Azze ve Celle'ye de iman etmeyi gerektirir.

İbn Abdilberr şöyle der: "Ebu Bekir, Ömer, Osman, Ali, Talha, Sa'd, Abdurrahman, diğer muhacirlerle ensarın ve Allah'ın dinine grup grup giren elçi heyetlerinin (Allah hepsinden

[6] Bkz.: İbn Mende Kitabu't-Tevhid (1/113-234)
[7] El-Cürcanî et-Tarifat (282)

razı olsun) Müslüman oluşlarına bakan kimse, anlar ki, onlardan her biri Allah Azze ve Celle’yi ancak peygamberleri risalet alametleriyle tasdik ederek tanımışlardır.”[8]

[8] Et-Temhid (7/152)

Rububiyetin İnkârı

Rububiyet tevhidini büyüklenen inatçı ve inkârcı olan aykırı bir grup dışında insanlardan hiçbiri inkâr etmemiştir. Çünkü bu husus fıtratlarında yerleşiktir. Bunu inkâr etmeleri sadece dillerindedir. Nefislerinin derinliklerinde ise itiraf etmektedirler.

Bunu itiraf edenlerin en meşhurlarından biri Firavundur. O kavmine şöyle demişti:

“**Ben sizin en yüce rabbinizim**” (Naziat 24)

“**Sizin için benden başka bir ilah bilmiyorum**.” (Kasas 38)

Onun bu sözleri yalnızca iddiadan ibarettir. Buna herhangi bir delil getirememiştir. Hatta kendisi dahi söylediği şeye inanmıyordu. Allah Teâlâ Musa aleyhi's-selâm’ın dilinden şöyle buyurmuştur:

“**Mûsâ da şöyle demişti: "Sen de muhakkak biliyorsun ki, bunları, delil olarak, göklerin ve yerin Rabbından başkası indirmemiştir. Ben de zannediyorum ki, ey Firavun, sen mahvolmuşsun**” (İsra 102)

Allah Azze ve Celle – sinelerde olanı en iyi bilendir – Firavun’un sözünün ve iddiasının akide ve yakin üzere olmadığını haber vermiştir. Bilakis bu yalnızca büyüklenme ve inattan dolayıdır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“**Gönülleri, o delillerin hak olduğuna kanaat getirdiği halde, sırf zulüm ve kibir yüzünden onları inkâr etmişlerdi.**” (Neml 14)

Yine bu konuda komünistler de inkâr etmişlerdir. Nitekim onlar Allah’ın rububiyetini inkâr etmişlerdir. Hatta onlar gaybı inkâr üzerine kurulu facir ve habis akidelerinden dolayı Allah subhanehu ve teala’nın varlığını da inkar ederler. Onlar sadece maddeye iman ederler.

Hakikatte onlar Allah’ın ismini değiştirmekten başka bir şey yapmamışlardır. Tabiatı ilah edinmişler, onu Allah Azze ve Celle’den başkasının layık olmadığı kemal sıfatlarıyla nitelemişlerdir. “Hikmetli tabiat”, “yaratıcı tabiat” ve buna benzer ifadeler kullanırlar. Onların bu sözleri çelişkili bir batıldır. Hatta bu görüşün sahipleri kendi aralarında ayrılmışlar, birbirlerine lanet etmiş ve birbirlerini tekfir etmişlerdir.

Allah’ın Halk Üzerindeki Rububiyeti

Allah’ın halk üzerindeki rububiyeti iki kısımdır:

1- Genel rububiyet: İyileri ve kötüleriyle, müminleri ve kafirleriyle bütün insanları kapsar. Zira onların yaratıcısı, rızık vericisi, dünyada kaldıkları sürece kendilerine faydalı olan şeylere ileticisidir.

2- Özel rububiyet: Bu da iman eden dostlarını terbiyesidir. Onları iman ile terbiye etmiş, imana muvaffak kılmış, kemale erdirmiş, kendisiyle onlar arasında giren engelleri onlardan uzaklaştırmıştır.

Belki de bu anlam, peygamberlerin çoğunun “er-rab” ismiyle davet ettikleri; kâinatın sırrıdır. Zira onların bütün talepleri özel rububiyete dâhildir.

Tevhidin Gayesi Rububiyet Tevhidi Değildir

Rububiyet tevhidi haktır, önemi büyüktür. Buna iman etmeden kulun imanı sahih olmaz. Lakin tevhidin bu türü, rasullerin kendisi için gönderildikleri ve kitapların kendisi için indirildiği tevhidin gayesi değildir. Allah kendisine ibadet edilmesini emretmiştir ki, nefislerin kemali ve iyiliği budur. Maksat, kelamcıların iddia ettikleri gibi, sadece bunun kabul edilmesi değildir.

Müşriklerin rububiyet tevhidini kabul ettiklerini fakat buna rağmen bu kabullerinin onları İslam'a sokmadığını buna ekleyebiliriz. Zira sadece rububiyet tevhidini kabul etmek yetmez. Bilakis uluhiyyet tevhidi de zorunludur. Hem rububiyet tevhidi herkesin fıtratında yerleşiktir. Şayet bu gaye olsaydı, rasuller gönderilmesine ve kitaplar indirilmesine ihtiyaç kalmazdı.

Bundan dolayı müşrikler yüce Allah'ın ulûhiyetinde ortak koşmakla beraber, O'nun rubûbiyetini kabul ediyorlardı. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

"**De ki: Yer ve ondakiler kimindir? Eğer biliyorsanız (söyleyin.) Onlar: Allah'ındır, diyeceklerdir. Sen de de ki: O halde siz iyice düşünüp ibret almaz mısınız? De ki: Yedi göğün ve büyük Arşın Rabbi kimdir? Allah'tır, diyeceklerdir. De ki: O halde korkmaz mısınız? De ki: Her şeyin hakimiyeti elinde bulunan, himaye eden fakat kendisine karşı kimsenin himaye altına alınmasına imkân tanımayan kimdir? Evet, biliyorsanız (cevabını verin.) Onlar: Allah'tır diyeceklerdir. De ki: Öyle ise nasıl olur da aldanıyorsunuz?**" (el-Mu'minûn, 84-89)

Yüce Allah bir başka yerde de şöyle buyurmaktadır: "**Andolsun ki onlara: Göklerle, yeri kim yarattı? diye sorsan, elbette: Onları hüküm ve emrinde galip, her şeyi en iyi bilen (Allah) yarattı derler.**" (ez-Zuhruf, 9)

"**Andolsun ki sen onlara kendilerini kimin yarattığını sorarsan, elbette: Allah diyeceklerdir. O halde nasıl olur da çevriliyorlar.**" (ez-Zuhruf, 87)

Şanı yüce Rabbimizin emri hem kâinattaki kevnî emirleri, hem de şer'î emirleri kapsar. Kâinatın işlerini çekip çeviren, kâinatta hikmetinin gereği olarak dilediği şekilde hüküm veren O olduğu gibi, yine hikmetinin gereği olarak ibadetleri teşri' buyuran, muamelâta dair hükümler koyan biricik hüküm koyucu da O'dur. Kim ibadetlerde Allah'tan başka bir şeriat koyucu yahut ta muamelâtta Allah'tan başka bir hüküm koyucu kabul edecek olursa, o kimse Allah'a ortak koşmuş olur ve imana sahip olmamış olur.

İbn Kayyım el-Cevziyye der ki: "Allah, her şeyin yaratıcısı ve yarattıkları üzerinde kadir olup hiçbir şey onun rububiyeti dışına çıkmaz. Göklerde ve yerde olanlar O'nun kuludur, kabzasında ve kahrı altındadır."[9]

Rububiyet tevhidinin anlamı; rububiyet sıfatı olan yaratma, rızık verme, hayat verme ve öldürme sıfatlarında Allah Azze ve Celle'den ortağı nefyetmek ve O'nun bu kâinatın yaratıcısı olduğunu ikrar etmektir. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

"**Göklerin ve yerin hükümranlığı O'na mahsustur. Hiçbir oğul edinmemiştir ve hükümranlıkta hiç bir ortağı yoktur. Her şeyi O yaratmış ve bir düzen içinde O takdir etmiştir.**" (Furkan 2)

---

[9] Medaricu's-Salikin (1/34)

Bu tevhid türü, diğer tevhid türlerinin üzerine bina edildiği esastır. Zira yaratan, malik olan, rızık veren ve tedbir eden tek olarak ibadete layık olandır. Yine celal ve kemal sıfatlarına layık olup her türlü eksiklik ve kusurdan münezzeh olan da yalnız O'dur.

Yani bu olmazsa diğer tevhid türlerinin Uluhiyyet ve İsim ve sıfat tevhidi`nin sözkonusu olması da imkansızdır. Öncelikle yaratıcı olarak, sahip olarak, kainatta tasarruf edici olarak, öldüren, dirilten, rızık veren olarak, yağmuru indiren, yıldızları ve kainatta ne varsa hepsini yöneten olarak sadece Allah'ı kabul etmek, Allah'ın bu konuda bir ortağının olmadığını kabul ve iman etmek, tasdik etmekgerekir.

İman ve Tevhidi şu şekilde örneklendirebiliriz: "Allah gaybı bilir" desek bu iman olur. Ama Allah Azze ve Celle bunu yeterli görmüyor. Tevhidin de gerçekleşmesi için "Gaybı yalnız Allah bilir" dememiz gerekir. "*Gaybı Allah bilir ama benim komşumda fal bakar, gazete falında şunlar yazıyor veyahut şeyhim de gaybı bilir*" denildiği zaman bu iman Allah katında geçersizdir. İman vardır ama aynı zamanda şirk de vardır.

Allah Azze ve Celle Yusuf süresinin 106. ayetinde şöyle buyuruyor: ***"Onların çoğu, ortak koşmadan iman etmezler."*** Müşriklerin vasfı Allaha ortak koşmadan iman etmemeleridir. Yani Allaha iman ederler ama şirk de koşarlar. Bu yüzden Allah Azze ve Celle bunu kabul etmez. Peygamberlerin gönderildiği gerekçe ise Allah'ın tevhid edilmesi, birlenmesidir.

Rasuller ve Rububiyet Tevhidine Davet:

Eski ve yeni insanlık hayatında Allah'ın varlığına iman konusunda bir problem görülmemiştir. Rabbin varlığını kimse inkâr etmemiştir, yani yaratıcı olarak, kâinatı yöneten, öldüren, dirilten bir varlık olarak Rabb'i hiç kimse inkâr etmemiştir.

Biz, Peygamberlere tabi olan müslümanlar olarak: "İşte o varlığın adı Allah'tır" diyoruz. Ateistler, tabiatperestler, güneşperestler veyahut diğer şirk ve ilhad ehli, "Allah" adı yerine başka isimler uyduruyorlar. Birisi "tabiat" diyor, öteki "Doğa gücü" diyor, "yıldızlar sistemi" diyor veya "Uzaylılar" diyor. Onun Allah olduğunu itiraf etmiyor.

İnsanlık tarihinde Rabbin varlığına inanma hususunda bir problem görülmemiştir. Onun "Allah" olduğunu itiraf etmek mesele olmuştur. Lakin kendisinden başkasına ibadetin yönlendirilemeyeceği hak ilahı bilemeyiş problemi devam edegelmiştir. Herkes yaratıcıyı kabul ediyor, rızık vereni kabul ediyor hatta Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in kendilerine gönderildiği müşrik Araplar dahi rububiyet tevhidini gerçekleştiriyorlardı. Kuran'da pek çok ayetlerde şu sözler geçer "Onlara yeri göğü yaratan kimdir? Size rızık veren kimdir?, Öldüren dirilten kimdir?, gökten yağmuru indiren kimdir? diye sorsanız elbette Allah derler." Onlar yaratıcı olarak Allah'ı kabul ediyorlar, yani bu putlar bizi yaratmada Allaha ortak idi demiyorlar. Veyahut rızık vermede bu putlar da bize rızık veriyor Allah ile birlikte, Allah'ın yardımcılarıdır demiyorlar. Veyahut kâinatı yönetmekte onlar da ortaktır demiyorlardı. Rububiyet`te şirk koşmuyorlardı. Onlar Allah'tan başka ilahların varlığını kabul ediyorlardı ama Allahtan başka rabbin varlığını kabul etmiyorlardı.

Şimdi İlah ile rab kavramı ayrıştırılması gereken iki kavram oldu. "İlahlarımıza sövüyor" diyorlardı. "Rabbimize sövüyor" demiyorlardı. Çünkü Allah'tan başka rab kabul etmiyorlardı zaten. Ama *"değil mi ki bunların Allah katında üstün yerleri var, makamları var, üstün makamları olması sebebiyle biz onlara da ibadeti yönlendirebiliriz"* diyorlardı. **"Gördünüz mü o Lât ve Uzzâ'yı?"** (Necm 19) ayetinin tefsiri hakkında, Buhari'de geçen, İbn Abbas radıyallahu anhuma`dan gelen rivayette şöyle demiştir: "Lât ve Uzzâ Kabe'yi hac etmeye gelen hacılara kurutulmuş ekmek ve et yediren hayırsever iki kimseydi. Sonra bu kimseler öldü, kabirleri ziyaretgâh haline getirildi. Ve insanlar "*Bunlar Allah katında saygıdeğer, üstün mertebe sahibi kimselerdir. Biz doğrudan Allaha dua edersek, günahkâr olduğumuzdan Allah bizden kabul etmez, onları aracı edersek kabul eder*" demişlerdir.[10]

Âdem aleyhisselamın nüzulunden beri onun zürriyeti Allah'a ibadet ederlerdi. Beşeriyet sahih ibadetten yüz çevirip şirke düşünce, Allah konulanı tashih ve insanları yalnız kendisine ibadete davet için rasullerini gönderdi. Bu yüzden kavmini sadece Allah'ın varlığına iman etmeye çağıran tek bir rasul bulamayız. Allah'ın varlığını inkâr etmek insanın fıtratına tersdir. Davet sadece Allah'ın tevhid edilmesine yönelik olmuştur. Allah Teâla şöyle buyuruyor:

"**Biz her ümmete, yalnız Allah'a ibadet etmeleri ve taguttan da sakınmaları için bir peygamber gönderdik. Bu ümmetlerden bir kısmına Allah hidayet etmiş; bir kısmına da sapıklık hak olmuştur. Nitekim yeryüzünde bir dolaşın da, (peygamberleri) yalanlayanların akıbetinin ne olgunu**

[10] Buhari (4859) Taberi (22/523) Tefsiru'l-Begavi (7/407)

görün." (Nahl 36) Çünkü Allah'ın varlığına iman insanların fıtratlarına ve kalplerine yerleşmiştir.

Kurana muhatap olan müşrikler rububiyet tevhidini kabul ediyorlardı ve ibadet ettikleri putların yaratma, rızık verme, diriltme ve öldürme gibi sıfatlarda Allah'ın ortağı olduklarına itikadları yoktu. Nitekim Allah Teâla pek çok ayette onların bunu itiraf ettiklerini bildirmiştir. Bu ayetlerden birisi de şudur:

"**Yine de ki: "Yedi tabaka göğün Rabbı ve büyük Arş'ın Rabbı kimdir?" Onlar da diyeceklerdir ki: "Allah'tır." De ki: "O halde hiç korkmuyor musunuz?"** (Müminun 86-87)

Müslümanın fıtratında Allah Azze ve Celle'nin marifeti vardır, lakin Allah Subhanehu'nun mahlûkatına nazar ve tefekkür ile imanını artırır, yaratıcısı olan Allah Azze ve Celle hakkında yakinini kuvvetlendirir.

Rububiyet Tevhidinin Etkileri ve Faydaları

Rububiyete imanın büyük etkileri ve birçok faydaları vardır. Mümin, Allah'ın kendisinin rabbi ve yaratıcısı olduğuna, O'nun her şeyin rabbi, meliki, idarecisi, kulları üzerinde güç sahibi olduğuna, göklerde ve yerde zerre ağırlığınca bir şeyin O'ndan gizli kalmayacağına kesin olarak iman ederse, ruhu Allah ile ünsiyet eder, O'nun zikriyle gönlü huzur bulur. Baskı ve fitneler onu sarsmaz. Dua ve sığınma rabbine yönelir. Her zaman O'na karşı kusur işlemekten ve günahtan korkar. Zira rabbinin kendisi üzerindeki kudretini, galebesini ve otoritesini bilir. Böylece takvaya ulaşır. Takva işin başıdır. Hatta insanın varlığının gayesidir.

Bu yüzden Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: "**Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan ve rasul olarak Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem'den razı olan imanın tadını alır.**"

Kişinin Allah'ı rızık verici olarak bilmesi ve buna iman etmesi rububiyete imanın faydalarındandır. Göklerle yerin hazinelerinin Allah'ın elinde olduğunu kesin olarak bilmesi, O'nun vermesine kimsenin mani olamayacağını, mani olduğunu da kimsenin veremeyeceğini bilmesi, mahlûklara tamahı keser. Onların ellerindekilere muhtaçlık hissetmez. Böylece duada, irade ve kasıtta Allah'ı birler.

Allah'ın öldüren ve dirilten, fayda ve zarar veren olduğunu, O'nun isabet ettirdiğini kimsenin savamayacağını, O'nun savdığını da kimsenin isabet ettiremeyeceğini, bütün emrin yalnız Allah'ın elinde olduğunu bilen kimse, korkusuzca

ve cesaretle ileri atılır. İnsanların köleliğinden hürriyete kavuşur. Kalbinde Allah'tan başkasının korkusu yer etmez. Böylece rububiyet tevhidi, uluhiyet tevhidini gerektirir.

Burada rububiyet tevhidinin anlattıklarımızdan daha çok faydaları vardır. Örnek olarak bazılarını zikrettik.

Rububiyet Tevhidinin Zıddı:

Rububiyet tevhidinin zıddı ilhad ve rab Azze ve Celle'nin varlığını inkârdır. Yine kâinatın idaresi, yoktan var etme, yok etme, diriltme, öldürme, hayır getirme, şerri def etme ve buna benzer rububiyet anlamındaki konulardan herhangi bir şeyde Allah'tan başka tasarruf sahibi olduğuna inanmak, gaybı bilmek, azamet, Kibriya ve benzerleri gibi isim ve sıfatlarının gereklerinden bir şeyde Allah ile çekişecek bir varlığın bulunduğuna inanmak da rububiyet tevhidinin zıddıdır.

Allah ile beraber şeriat/din koyucu olduğuna inanmak da rububiyet tevhidine zıttır. Zira Allah tek rabdir. O'nun rububiyeti kevni emri ve şer'î emri kapsar.

Rububiyette Şirk Koşan Fırkalar:

1- Mecusiler: Nur/aydınlık ve zulmet/karanlık olmak üzere iki asıl olduğunu, nurun ezelî, zulmetin ise muhdes/sonradan olma olduğunu söylerler.

2- Seneviye: İki ezeli varlık olduğunu söyleyenlerdir. Karanlığın sonradan çıkma olduğunu söyleyen Mecusilerin aksine; Nur ve zulmetin ezelî ve kadim olduğunu iddia ederler. Lakin cevher, tabiat, fiil, haber, mekan, cinsler, bedenler ve ruhlar bakımından ikisinin farklı olduğunu söylerler. Kıdem bakımından eşit olsalar da, sıfat ve fiiller olarak ikisinin görüldükleri gibi birbirine benzemediğini söylerler.

3- Maneviyye: Manî b. Fatik'in ashabıdırlar. Alemin iki kadim asıldan yapıldığını, ancak zatları, şekilleri, fiilleri ve idareleri bakımından bu ikisinin ayrı olduğunu söylerler.

4- Nasara (Hristiyanlar): Teslise inanırlar. Hristiyanlar alemin birbirinden ayrı üç rabbinin olduğunu söylemezler. Bilakis onlar, baba, oğul ve kutsal ruh isminde bir tane yaratıcının ilah olduğunu ittifakla söylerler ve tek zatın üç uknumu derler.

Uknumlara gelince, bunu açıklamaktan aciz kalmışlardır. Onların bu sözleri çelişkilidir. Şeyhulislam İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: "Bu yüzden akıl sahiplerinden bir taife şöyle demiştir: "Hristiyanların görüşleri dışında İnsanların görüşlerinin tamamı düşünülebilir şeylerdir. Nitekim bu görüşü ortaya koyanlar da ne söylediklerini düşünememişler, cehaleti

tamamlamışlardır. Sözlerinde iki zıddı bir araya getirmişlerdir. Bundan dolayı onlardan biri şöyle der: “Şayet on tane Hristiyan bir araya gelse, on bir görüş ile ayrılırlar.” Bir başkası şöyle demiştir: “Hristiyanlardan birine, karısına ve oğluna tevhidleri hakkında sorsan her biri ayrı bir görüş söyler.”

İbnu’l-Kayyım rahimehullah Hristiyanlara reddiye olarak şöyle demiştir: “Mabudları hakkında sizin kadar şiddetli bir ihtilafa düşen bir ümmet bilmiyorum. Şayet adama, eşine, oğluna, annesine ve babasına dinleri hakkında sorulsa her biri ayrı bir cevap verir.”

Nitekim Şeyh Rahmetullah el-Hindi, İzharu’l-Hak kitabında onların çelişkilerini açıklamıştır.

5- Kaderiyye: Bu fırka hakikatte rububiyet konusunda şirk koşmaktadırlar. Mezhepleri bunu gerektirir. Çünkü onlar insanın kendi fiilinin yaratıcısı olduğu görüşündedirler. Her bir insanın kendi fiilini yarattığını kabul ederler. Yaratma ise yalnızca Allah’a hastır.

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “**Hâlbuki sizi ve yaptığınız şeyleri Allah yaratmıştır**” (Saffat 96)

Kulların fiilleri de Allah Azze ve Celle’nın yarattığı şeyler kapsamının dışında değildir.

6- Felsefeci Dehrîler: Feleklerin dokuz hareketi olduğunu, bunların dokuzuncusunun bütün felekleri hareket ettiren atlas olduğunu söylerler ve varlığın başlangıcı olarak bunu kabul

ederler. Allah Teâlâ'nın yeryüzünde gücü yeten şeyleri meydana getirdiğini iddia ederler.

7- Araplardan ve diğerlerinden putlara tapan müşrikler: Onlar putların fayda ve zarar verdiğine inanırlar. Onlara yakınlaşmaya çalışır, adak adar ve onlarla teberrük ederler.

8- Aşırı sufiler: Veliler konusunda aşırılık yapar, onların fayda ve zarar verdiklerini, kâinatta tasarrufta bulunduklarını iddia ederler. Vahdeti vücuda (varlığın birliğine) ve böylece her şeyin rab olduğuna inanırlar.

Muhammed el-Bulkini, Ahmed eş-Şernubî'nin dilinden yazdığını belirttiği Kitabu'l-Guyubî Fî Tabakati'ş-Şernubî (Dört Kutubun Gizemli Dünyaları adıyla tercüme edilmiştir) adlı kitabında şöyle diyor:

"Bir gün Ahmed eş-Şernubi'ye şöyle sordum:… Ey efendim! Bana güç sahibi dört seyyidin (Ahmed er-Rifai, Ahmed el-Bedevi, Abdulkadir el-Geylani ve İbrahim ed-Dusuki'yi kastediyor) kerametlerini bildir. Başkaları değil de, neden yeryüzünü sırf bunlar paylaştılar?

Dedi ki: "Onların kerametleri sayılamayacak kadar çoktur. Ancak ben sana birkaç tanesini anlatayım… [11]

"Biz Kabe-i müşerrefenin üzerinde iken İbrahim ed-Dusuki bana şöyle anlattı:… "Bizim kerametlerimizden biri; biz ecelini

---

[11] Dört Kutubun Gizemli Dünyası, Ocak Yayınları (s.12)

bilmeden bir müminin eceli gelmez. Ne gece, ne gündüz hiç kimse ölmez ki, onun ruhu bana gelmesin. Geldiğinde dilersem onun ruhunu tekrar bedenine gönderirim. Ama eceli gelmişse ruhunu eceliyle birleştiririm, o zaman ölür. Bizim kerametlerimizden bir diğeri: Rabbim benim konuşmama ve “Ben Allah’ım” dememe izin verdi. Bana: “Sen aldırma, “ben Allah’ım” de” hitabında bulundu. Bir diğer kerametimiz: “Dünyanın günü dolup da İsrafil Sur’a üfleyeceği zaman, ben izin vermeden ona üfleyemeyecek. Bir diğer kerametimiz: Annemi bakire olduğu kızlık döneminde ben himaye ettim…”[12]

Adı geçen eserde buna benzer küfür içeren birçok saçmalık zikrettikten sonra diğer peygamberlerin çözemediği sırları çözdüğüne dair küfür dolu iddialar ed-Dusuki’ye nispet edilmektedir.

Tasavvuf ve menkıbe kitapları bunun gibi Rububiyet, uluhiyet ve isim-sıfat tevhidine aykırı birçok ifadeler içermektedir. Burada maksadımız, sufilerin rububiyet konusunda nasıl bir şirk itikadı içinde olduklarına dair örnek vermektir.

9- Rafiziler (Şiilerin aşırıları): Dünya ve ahiretin imama ait olduğunu, orada imamın dilediği gibi tasarrufta bulunduğunu, Huseyn’in toprağının her derde şifa, her korkuya karşı güvence olduğunu, imamlarının gaybı bildiğini, ne zaman öleceklerini bildiklerini, kendilerinin izni olmadan ölmediklerini iddia ederler. Bunlar batıl oluşunu açıklamak için delile bile gerek olmayan saçmalıklardır.

---

[12] A.g.e (s.15)

10- Nusayrîler: Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh'ın ilah olduğuna, kainatta tasarrufta bulunduğuna inanırlar. Onu Allah Azze ve Celle'den başkası hakkında caiz olmayan sıfatlarla nitelerler. Onlardan kimisi Ali radıyallahu anh'ın güneşte oturduğunu söylerler. Bunlara "Şemsiyye" denilir. Bazıları: "Ayda oturuyor" derler. Bunlara da "Kameriyye" denilir. Bazıları: "Bulutlarda oturuyor" derler ve bulutları gördükleri zaman: "selam sana ey halkın emiri" derler.

11- Durzîler: Hakim Biemrillah el-Ubeyd'in uluhiyetine inanır ve onun hakkında aşırılık yaparak, Allah'tan başkasına yakışmayan sıfatlarla onu nitelerler. Mesela: "O gözlerin hainliğini ve sinelerde gizli olanı bilir" derler.

12- Yıldızların, gezegenlerin ve isimlerin etkisine inananlar: Bunlar burçları araştırır ve gaybı taşlayarak: "Filan kimse falan burçta veya filan ayın filan gününde doğdu, ismi şu harfle başlıyor, başına şu iş gelecek" vb. derler. Alametler koyarak doğduğun aydan nasibi öğren veya isminden kısmetini öğren derler. Bütün bunlar rububiyet konusunda şirktir. Çünkü gayb bilgisi iddia edilmektedir. Gaybı ise Allah'tan başkası bilmez, O'nun ortağı yoktur.

13- Beşeri kanun koyanlar: Onlar Allah'ın dininden yüz çevirir, engel olur ve insanlara, fikirlerin çöplüklerinden ve zihinlerin atıklarından ibaret beşeri kanunlarla hükmederler.

Bütün bunlar Allah Azze ve Celle ile rububiyetinde, hükmünde ve dininde çekişerek harp edenlerdir.

Subhanekallahumme ve bihamdike eşhedu en la ilahe illa ente vahdeke la şerike leke estagfiruke ve etubu ileyk.

İçindekiler

İçindekiler Tablosu